

MARKVANDRING 14. AUGUST, 2016.

I bakkene ovenfor Evenvold var det flere heimer som nå er borte. Evenvold hadde 3 husmannsplasser, og av disse er det bare Sveen (Evenvoldsveen) som fortsatt eksisterer. Øvre Forset (Jordet) hadde i alt 9 husmannsplasser, men bare en, muligens to, her. I tillegg var det også minst en annen liten heim samt at Evenvold hadde føderåden sin her.

Vi starter med Bergemellom som var husmannsbruk under Øvre Forset. Her er det murer etter flere hus, Bergemellom ligger på oversiden av skogsbilveien som går bortover mot Tobrokampen og Vardkampen.

Den dyrka jorda lå på yttersiden av nåværende skogsbilvei. Veien ble bygget helt i øvre kanten av jordet. Den dyrka marka ble igjenplantet ca 1950, og det er stor skog her nå.

I folketellinga i 1801 er det litt uklart hvem som bodde i Bergemellom. Det er nevnt 3 husmenn, men ikke hvilke plasser de bodde på.

Låven og fjøset i Bergemellom brant 12. april 1840. Da var det Erich Pedersen som bodde her sammen med familien.

I 1865 var det Syver Jacobsen som bodde her med kone og 3 barn på fra 9 til 1 år. Bergemellom må ha vært et ganske stort husmannsbruk etter som Syver hadde 3 kyr, 4 sauer og 4 geiter. Han dyrket også både poteter og litt bygg.

Ti år senere, i 1875, bodde Kristian Svendsen her med kona Olea Engebretsdatter og to døtre og to sønner. Begge sønnene utvandret til Amerika. Datteren Helene ble senere bestemor til Marie Forsethlien. Den andre datteren, Agnethe, ble bestemor til Egil Petersen. I 1875 var det bare 1 ku og en sau i Bergemellom. Det ble fortsatt dyrket litt bygg og poteter. Oddvar Svendsrud fortalte at Bergemellom hadde en liten potetåker under Tobrokampen. Her var det tidlig bare og varmt om sommeren. Et lite slåtteland som Bergemellom hadde lå nedenunder Vardkampen. Det ble kalt Bergemellomenget. Det gikk et råk opp hit gjennom den storsteinede bakken.

Vann var tydeligvis et problem i Bergemellom. Venligvis tok de vann fra en kilde litt nedenfor plassen, like ovenfor dagens bilveg. Her var det ikke alltid vann, og da måtte de hente vann fra Bergemellomkilden nedenunder Vardkampen. Herfra ble det senere lagt vannledning til Svendsrud. Vannet her ble borte da Sigurd Forseth grøftet ut oppafor her. Vis-Knut kilden ligger ved foten av lia rett ned for Bergemellom, omtrent rett opp for Evenvold. Denne kilden var påvist av Vis-Knut.

Den gamle jordvegen utafor skogsbilvegen synes godt, og en stor steinrøys deler antagelig jordvegen i to. Det er nok kastet stein på denne røysa fra begge sider. Kristian Enget var siste husmann på Bergemellom. Han gikk ned til Øvre Forseth hver dag og stelte hestene. Han var av folket til Egil Pettersen. Jeg husker at det ble fortalt at John Pettersen, som i mange år var diskenspringer på Vestre Gausdal Handelsforening, skulle være født i Bergemellom. Antagelig fraflyttet før 1900.

Muligens hadde Øvre Forseth også en eiendom kalt Tåget et sted her oppe.

EVENVOLDINNLEGGINGA.

Et husmannsbruk som er attplanta. I følge Emma Sveen var Innlegginga rett opp for veien før en kommer opp til grinda i vegen til Bergemellom. En annen kilde sier at bruket lå inntil Evenvoldrønningen og nord for Sveen. I skogen her finner vi i dag mange store steinrøyser.

Følger vi en gammel skogsvei oppover, som tar av fra skogsbilveien som går mot Bergemellom, så kommer vi til noen murer etter hus og tegn som tyder på at det har vært dyrket noen flekker her. Jeg tror at dette kan ha vært Evenvoldinnleggingen. Nå er det skog her.

Ved folketellinga i 1801 er det nevnt husmenn på alle de tre plassene under Evenvold, men ikke hvem som bodde hvor. Husmennene var Joen (John?) Olsen, Amund Arnesen og Nils Torgersen. Så en av disse må ha bodd her.

I 1865 bodde Johans Paulsen her med kone og 5 barn. De hadde 2 kyr og hadde også litt bygg og poteter. I 1875 er ikke Innlegginga nevnt, så plassen kan ha vært fraflyttet da.

KOLLUM

Kollum var føderådsbruk for Evenvold. Nøyaktig hvor det var er vanskelig å si. På et gammelt kart er Kollum avmerket på oversiden av vegen som går mot Bergemellom, men det må også være her at Emma Sveen plasserte Innlegginga. Men her et sted må Kollum ha ligget.

I 1865 var Morten Amundsen føderådsmann. Han bodde her med kone, en datter som var «krøpling» og en tjenestejente. Konas navn var Kristense Kristensdatter og i 1875 er det hun som står som bruker.

Først på 1930 årene sto det svært dårlig til på Evenvold. Banken dreiv garden, og de som bodde der fikk ikke engang lov å hogge ved til husbruk. Den siste rest av husene i Kollum ble da dradd ned til gården og brukt til ved. Banken solgte da Evenvold til Magne Stubberud.

I Kråbølsboka er Kollum benevnt slik: «Men Ole Iversen som sagt solgte Evenvold og tog sig nogen Føderaad. Ole Iversens Børn var Iver Kollum og Daardi Forset, flere ved jeg ikke af». «Iver Olsen havde Kollum til Føderaad sin levetid».

EVENVOLDRØNNINGEN

I Evenvoldrønningen står det fine murer etter både bolighus og fjøs. Her sto det hus helt til rundt 1950. Jeg mener å huske at det sto et hus i skogkanten her da jeg var med far til Mathias Sveen. Fjøset ble kjørt ned til Evenvold som ved først på 1930 årene og brukt til ved..

Det var Joen Olsen som bodde her da det var folketelling i 1801. Sønn eller sønnesønn utvandret til Amerika og har etterslekt der.

I 1865 vet vi at Nils Olsen med kone og 5 barn bodde her, 4 døtre og en sønn.

Rønningen må ha vært et riktig bra bruk. De hadde 4 kyr, en sau og et par geiter. De dyrket også litt bygg, «blandingskorn» og poteter.

I 1875 er det Ole Torgersen som bodde her. Han var gift med Ingeborg Mortensdatter og de hadde 3 barn. En «inderst», en eldre kvinne, bodde også her.

I 1900 var det Simen Guneriussen som bodde på Rønningen. Han var gift med Gina Kristiansdatter, og de hadde 7 barn, født mellom 1886 og 1900. Gustav, som var født i 1893 var den siste som bodde på Evenvoldsrønningen. Han flyttet ned til bygda og ble skomaker i Elvegata. Han var antagelig født der. Foreldrene het Ole og Karen. Gustav var gift med Kristine Storsveen, søster til Andreas Storsveen

EVENVOLDSVEA.

Sveen er den eneste av plassene som fortsatt finnes i dag.

I folketellinga for 1801 er det nevnt tre husmenn, men ikke hvem det var som bodde på Svea. I 1865 er Peder Eriksen husmann her. Han var gift med Gunhild Larsdatter og hadde 4 barn. I tillegg må de ha hatt et eldre ektepar boende her, antagelig foreldrene til Peder. Ti år senere, i 1875 er det fortsatt Peder som bor her. To av barna er ikke nevnt, så de må være flyttet eller gått bort. Erland var nå 21 år og sikkert ute på tjeneste. Anne var 15 og antagelig også i arbeid.

I 1900 er det Ole Gudbrandsen som bor her med familien sin, kone og 4 barn.

Jørgine og Mathias kom til Sveen med to unger (Trygve og Anna) i 1911. Da hadde det vært folkelaust på plassen en tid, og husa var i elendig forfatning. Golvet i stua var sundt, og torvtaket lek. Mathias fikk tak i noen gamle golvbord fra et hus under Evenvold og fikk reparert golvet slik at det gikk an å flytte inn. Huset var 6 x 6 m og hadde to rom, og her vokste det opp 7 barn. Etter som årene gikk ble husene reparert og bygget på, og nye kom opp. Sveen var en liten og dårlig plass med lite dyrket jord. Det var heller ingen veg hit. Men Mathias brøt mye ny jord og gjorde Sveen til et lite, pent bruk. I 1952 fikk Mathias kjøpe plassen for 5500 kroner.

Vann var et problem, og det måtte bæres 150 m oppover bakke.

I 1912 fikk Jørgine og Mathias tvillinger, men de døde med bare 11 dagers mellomrom. Magne, som var nr. 8 i søskenflokket, mente at de rett og slett svalt i hel. Han mener at Jørgine var sterkt underernært.

Arbeidsplikten til Mathias var slik: 18 dager våronnarbeid, 18 dager i slåttet, 12 dager høstarbeid og 18 dager om vinteren. Dessuten måtte han skjære 4 mål åker med sigd.

Mathias var en aktiv mann med mange tillitsverv, bl.a. som formann for Brua Samvirkeleg, innen småbrukerlaget og i Arbeiderlaget.

I dag er det Arnfinn Libakken som bor her, men jorda ligger brakk.

PIPERLYKKJA

Piperlykkja har vært en liten plass like innafor Svea. Navnet kom fra en tambur

(militærmusiker) som skal ha bodd her. Det finnes noe som må ha vært et kjellerhull her.

VANG

Ringahaugen var navnet på plassen før Martinus Melgårdsbakken kom dit.. Det var opprinnelig to plasser, Ringahaugen og Tålåringen, som lå like ved og litt lengre ned og sør. Martinus kjøpte plassen av Amund Thallaug i 1907. Thallaug hadde en vårseter som lå mellom Vang og Høgås. Thallaughaugen hadde vårseter på den nordlige delen av Vang.

Det har også vært andre bebodde plasser i området. Brudalsvårsetra var først vårseter for Brudal, så et stort husmannsbruk og så et selvstendig bruk som ble omdøpt til Høgås.

Bergenet (Ekerenget) ligger innpå bergan i skogen til Ekern, ca 450 m øst for Vang og rett opp for Ekern. Her er en steinmur etter en stue på 6 x 7 m med to kjellerhol. Også en tomt etter enda et hus like ved og en liu 30-40 m unna. Alt er igjenplantet nå.

Tomtom heter det utpå bergan mot Kalstad ved Sveen. Navnet er utvilsomt etter tomter etter hus.

Kilder:

Jarle Bye

Kråbølsboka

Diverse gamle skrifter

Magne Stubberud

Oddvar Svendsrud

Terje Grimstad

Folketellingslister 1801, 1865, 1875 og 1900.

Gausdal Historielag

MARKVANDRING I EVENVOLDHØGDA

14. AUGUST 2016

ARNE HALVORSEN